

منابع الکترونیکی فرصتی تازه در پژوهش‌های ادبی

توانایی‌های علمی و پژوهشی هر کشور از بارزترین شاخص‌های بالندگی آن به شمار می‌رود. تجربه کشورهای پیشرفته نیز نشان می‌دهد که مؤثرترین عامل موفقیت آنها، جدی شمردن پژوهش در همه عرصه‌ها و استفاده از یافته‌های پژوهشی برای بهبود وضع زندگی و گام برداشتن به سوی پیشرفت است. در این میان، پژوهش‌های ادبی به سبب آنکه موجب بارورتر شدن زبان و فرهنگ ملت‌ها و زمینه‌ساز حفظ و احیای هویت ملی می‌شود از ارزش ویژه‌ای برخوردار است.

هم‌اکنون پژوهش ادبی در ایران به علل گوناگون با کاستی‌ها و تنگناهای متعددی مواجه است که در بسیاری از موارد سبب نابرابری آن شده است اما فرصت‌های تازه‌ای نیز برای رشد و توسعه آن در زمان معاصر فراهم آمده است که از جمله آنها گسترش دوره‌های تحصیلات تکمیلی در مقاطع دکتری و کارشناسی ارشد، افزایش چشمگیر تعداد پژوهشگران ادبی، پیدایش عرصه‌های جدید پژوهشی به سبب عرضه شدن نظریه‌های ادبی تازه و شکل‌گیری گونه‌های جدید ادبی و همچنین فراهم آمدن زمینه‌های لازم برای شکل‌گیری نوعی ادبیات جهانی است. یکی دیگر از فرصت‌های مهمی که در اختیار پژوهشگران ادبی معاصر قرار گرفته است گسترش یافتن فناوری اطلاعات در عرصه پژوهش و امکان استفاده از منابع الکترونیکی در تحقیقات ادبی است.

پژوهشگران ادبی به خوبی به اهمیت در اختیار داشتن منابع کافی برای پیشبرد امر تحقیق واقف‌اند و همگان، مشقتهای و رنج‌هایی را که خود یا سایر محققان در دهه‌های پیشین متحمل شده‌اند تا منابع مورد نیاز را از داخل یا خارج از کشور تهیه کنند به یاد دارند اما با رشد و توسعه فناوری اطلاعات و گسترش پرشتاب شبکه جهانی اینترنت در دهه اخیر، امکان دسترسی پژوهشگران

به منابع و مآخذ موجود علمی جهان در کوتاه ترین زمان، فراهم شده و زمینه ارتباطی علمی آسان، میان اندیشمندان نقاط مختلف دنیا به وجود آمده است.

پژوهشگران ادبی آشنا با این فن، به راحتی می توانند منابع فراوانی برای موضوع تحقیق خود در اختیار داشته باشند و تازه ترین آثار نوشته شده در زمینه مورد مطالعه خود را از طریق اینترنت به دست آورند و نیز یافته های علمی خود را سریع و آسان در اختیار عموم مخاطبانی قرار دهند که در کشورهای مختلف زندگی می کنند.

البته استفاده از منابع الکترونیکی مرتبط با ادبیات هم اکنون با محدودیتها و مشکلاتی مواجه است که تا اندازه زیادی ناشی از تأخیر ورود پژوهشگران ادبی به این عرصه است، اما آشنایی با منابع الکترونیکی موجود که حجم اطلاعات در آنها به شکل نجومی در حال افزایش است و استفاده هوشمندانه از آنها می تواند زمینه ساز رشد و توسعه کمی و کیفی تحقیقات ادبی در ایران شود، زیرا منابع الکترونیکی که در پایگاههای اطلاعاتی روی شبکه وب و اینترنت عرضه می شوند از ویژگیهایی برخوردارند که امر پژوهش را بسیار تسهیل می کنند و بر دقت و سرعت تحقیق می افزایند. مهم ترین مزایای این منابع عبارت اند از: امکان جستجوهای سریع و متنوع در محتوای منابع، چند رسانه ای بودن منابع الکترونیکی (متن، کلام، تصویر، موسیقی و فیلم)، امکان دسترسی به طیف وسیعی از منابع در هر زمان و از هر مکان، امکان ذخیره سازی آسان مطالب مورد نیاز، انعطاف پذیری و امکان روزآمد سازی مطالب منابع، قابلیت دسترسی همزمان افراد زیاد به یک نسخه از منبع و...

لازمه استفاده بهتر از منابع الکترونیکی افزایش سطح سواد اطلاعاتی محققان ادبی است. اگر مؤسسات، نهادها، انجمنها و رسانه های مرتبط با تحقیقات ادبی در ایجاد و گسترش چنین امکاناتی بکوشند و پژوهشگران ادبی نیز از فرصتهای جدید، در برنامه ریزیها و اجرای طرحهای تحقیقاتی استفاده کنند؛ مسلماً شاهد شکوفایی پژوهشهای ادبی و افزایش کارایی و اثربخشی نتایج به دست آمده از آنها در جامعه خواهیم بود.

مجله ادب پژوهی نیز، که همزمان به دو صورت چاپی و الکترونیکی منتشر می شود، فرصتی برای انتشار تازه ترین یافته های پژوهشی محققان در زمینه زبان و ادبیات فارسی فراهم کرده است؛ به ویژه پژوهشهایی را که در آنها مسائل مرتبط با ادبیات با نگاهی میان رشته ای مورد بررسی قرار گرفته باشد.